

ПЕНСИОННАТА СИСТЕМА НА ФРАНЦИЯ

Гл. ас. **МАРГАРИТА ДАКОВА**,
СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

(Продължава от бр. 18)

НАСЛЕДСТВЕНА ПЕНСИЯ

1. Преживелият съпруг (съпруга) има право на наследствена пенсия, която е в размер на 54% от пенсията или пенсиите на починалия. Изисква се да са удовлетворени следните условия: да има поне 55 г., да бъде женен (омъжена), от поне две години да бъде на издръжка на починалия. За по-млад съпруг или съпруга се изисква да са удовлетворени допълнителни условия: да не разполагат с ресурси на стойност по-висока от 3,75 пъти максималния размер на месечната помощ за вдовство - 638,47 евро¹¹. За 2007 г. пенсията за вдовство е 539,37 евро на месец (за съпруга/съпруг под 55 г.).

2. Равенството се гарантира и с принципа за наследяване на пенсията при смърт на осигуреното лице.

а) От 1 юли 2004 г. се уеднаквява процедурата за придобиване на пенсионни права на вдовец/вдовица. Условието за продължителност на брак и липса на нов брак са премахнати. Наследствената пенсия се разпределя между съпругата (съпруга) и бившите съпруги (съпрузи), ако осигуреното лице е имало повече от един брак.

б) Условието за възраст ще се отмени от 1.1.2009 г.

в) Дотогава възрастта за придобиване право на наследствена вдовишка пенсия е 55 г. (при влизане в сила на решението за отпускане

на пенсията преди 1 юли 2005 г.) и 52 г. (за решението отпреди 30 юни 2007 г.) и 51 г. - от 1 юли 2007 г. г) Съществува „таван“ за дохода, за да получат пенсия за вдовство, или 2080 пъти на часовата минимална заплата (за 2004 г.); за 2006 г. „таванът“ е увеличен на 6 пъти (или 28 414 евро).

Със Закона за финансиране на социалното осигуряване за 2007 г. се слага край на програмите за пенсиониране преди 65 г. по инициатива на работодателя (считано от 23 декември 2006 г.). Запазват се случаите на по-ранно пенсиониране до 31 декември 2009 г., при които договорите са подписани преди.

Създава се възможност за натрупване на пенсионни права и същевременно работа след излизане в пенсия. Работещ може да се върне на срочен договор при бившия си работодател, след като е получил решение за пенсиониране. **Един от проблемите и на френската пенсионна система е, че пенсиите на жените са по-ниски от тези на мъжете - за 2001 г. с около 40% по-малка¹².** През 2001 г. средната пенсия на мъж е 1383 евро, докато на жените се увеличава до 650 евро. Разликата идва често от по-ниско заплащане на жените и най-вече от факта, че през 2001 г. само 39% от жените имат пълна кариера, докато при мъжете този процент е 85. В сравнение с други страни тя е сравнително висока.

Коефициентът на заместване на дохода на пенсионерите във Франция по данни на Международната организация на труда е 50% (1961 г.), 62,5% (1975 г.) и 64,8% (1995 г.) - за разлика от Австрия, където нивото на заместващия доход за трите посочени години е еднакво - 79,5%¹³. За 1993 г. нетният коефициент на заместване на дохода е около 78% (от публичната и професионалната пенсия) за частния сектор¹⁴. За 2003 г. само от първи

стълб нетният коефициент на заместване на дохода е 78,80% (при 64,97% - брутен коефициент)¹⁵.

3. ПЕНСИОННАТА РЕФОРМА ВЪВ ФРАНЦИЯ

През 70-те години на миналия век се увеличават пенсиите, намалява се възрастта чрез разширяване на възможностите за ранно пенсиониране. Пенсиите се индексират в съответствие с нарастването на брутни заплати. Със закон от декември 1972 г. допълнителното осигуряване за пенсия става задължително. През 1981 г. възрастта се намалява от 65 г. на 60. Пенсионните плащания нарастват по-бързо от БВП. През 1990 г. за първи път в книгата на Денис Кеслер и Лорент Верниер **„Бъдещето на пенсиите“ (L'avenir des retraites) се поставя остро въпросът за прогнозираната небалансираност на Общия режим (de Regime general).** Преход към гъвкаво пенсиониране във Франция се извършва под формата на въведеното още през 1972 г. с междупрофесионален договор **„предпенсионно пособие“.** То е в размер на 70% от последната заработка преди настъпване на пенсията и може да се получава от лица между 60 и 64 г.

През 1993 г. министър-председателят **Баладюр** предлага реформа в пенсионната система, включваща постепенна схема за увеличаване на осигурителния стаж - от 150 до 160 тримесечия (от 37,5 г. на 40 г.) за частния сектор. Променя се и базата за изчисляване на пенсиите - от 10 най-добри години на 25 най-добри години. След около 15 години дебати проектът влиза в парламента на Франция. В резултат се въвеждат три промени: 1) разширяване продължителността на осигуряването, което се изисква за пълна пенсия преди 65 г.; 2) разширяване на периода за изчисляване на пенсията; 3) промяна на преценяването на пенсиите и заплатите, които се вземат под внимание за определяне на пенсията. Предшните пенсии са били индексирани с процента на индексирани на заплатите.

Реформата от 1993 г. води до създаването на нова институция, свързана с общата пенсионна схема и осигуровките за общата схема за неработещите - **Солидарни фондове за възрастни (The Solidarity Funds for the Elderly).** Тя не засяга пенсионните схеми на държавните служители и специалните режими. Министър-председателят **Ален Жюпе** се опитва да подложи на реформа пощедрите пенсионни режими - специалните, но среща силен отпор на профсъюзите и започва вълна на стачки¹⁶. Между 1997 г. и 2002 г. министър-председателят **Лионел Жюспен** подготвя почвата за реформата от 2003 г. Той възлага доклад на Комисариата по планиране за пенсионна реформа. Освен това

предприема действия за укрепване на PAYG системата. В края на 1998 г. по негова инициатива се гласува **създаване на резервен фонд със Закона за финансиране на социалното осигуряване за 1999 г.**

1991 г. Общият комисариат по планирането на социалистическия министър-председател **М. Рокар** публикува Бяла книга за пенсиите (Livre blanc sur les retraites). Тя поддържа коефициента на заместване, увеличаването на средната пенсионна възраст, натрупването на резервен фонд до 2010 г. (Табл. 5)

Табл. 5. Еволюция на разходите за пенсия във Франция

	1990	1995	2000	2001	2002
Месечно в млрд. евро					
текущи	114,5	149,3	176,5	183,7	192,6
%	42,7	43,5	44	43,8	43,5

Общият брой на получателите на пенсии през 2005 г. е равен на 10 915 653. (Табл. 6)

Табл. 6. Прогноза за публичните пенсионни разходи 2006 г.

Люксембург ¹⁷	10,00%	17,40%
Франция	12,80%	14,80%
Австрия	13,40%	12,20%

През 2004 г. публичните пенсионни разходи са 12,80% от БВП, а през 2030 г. се очаква да се увеличат до 14,80%¹⁸. През 2000 г. пенсиите от тип държавни във Франция представляват 2,06% от БВП и 12% от държавния бюджет. През 2020 г. тези стойности ще бъдат съответно 2,78% и 13,6%. Нарастването на тежестта на държавните пенсии в общата маса на пенсиите ще се увеличи от 17,7% (2000 г.) на 20,4% (2020 г.) и 20,8% през 2040 г. За Франция съотношението на осигурените лица и тези, които са в пенсия, е 1,9 за 1998 г., но се очаква да падне до 1,1 през 2020 г. и до 0,9 през 2040 г.

Към 1 януари 2002 г. сегмент „А“ включва работещите със заплати до „тавана“ на социалното осигуряване - 28224 EUR годишна база (2352 месечна). Сегмент „В“ - тези, които имат доходи от тавана на осигуряването и четири пъти този таван. Сегмент „С“ включва лицата със заплати между 4 и 8 пъти по-високи от тавана на социалното осигуряване. В сегмент „Д“ са лицата със заплати над тези от сегмент С¹⁹. Основната схема ARRCO включва мениджъри, които работят до тавана на социалното осигуряване и до 3 пъти над него. AGIRC ((Association Generale des Institutions de Retraite des Cadres) - схемата се финансира от работодатели и наети за работещите от сегменти В и С. Покачването над 25% не води до печелене на точки. За премията и за двата сегмента процентът е фиксиран на 125%.

Сравнително ниският коефициент на заместване на дохода във Франция се определя от следните фактори: 1) минималната заплата от 1.07.2006 г. е 1254,28 евро (или над 13 пъти по-висока от тази в България); 2) средното заплащане във Франция и Гърция е 1300-1500 евро; 3) държавните пенсии са доста висок процент; и 4) заплащането в публичната админист-

рация на Франция (както и на Белгия и Великобритания) е точно под националното средно за всяка от тези страни²⁰. Като процент нетната покупателна сила на средната часова заплата във Франция е 69%, докато същият показател в Люксембург е 106, а сред 22-те страни в таблицата (Турция плюс ЕС-25 без Малта, Кипър, Чехия и Унгария) тя остава на 13-о място²¹. За Франция брунтната часова заработка за 2006 г. в сравнение с Люксембург и Дания е доста по-ниска.

Пакетът фискални мерки за 2006 г. включва облекчение на данъците с близо 4 млрд. евро, базирано на средните класи; въвеждане на таван, благодарение на който

никой няма да може да бъде обложен с преки данъци повече от 60% от своите доходи; реформа на професионалния данък с гаранция, че предприятията не ще бъдат облагани с над 3,5% върху добавената стойност. За 2007 г. се предвиждат редица облекчения за инвалиди, за селски стопани, отстъпващи стопанствата си, и др. За 2006 г. данъчните ставки за доходите от 6 615 евро до 11 198 евро са 5,5%, а от 11 199 до 24 872 евро - 14%, за най-високите доходи - над 66 679 евро, се облагат с 40%, докато необлагаемият минимум е 5 614 евро.

През юни 2006 г. министър-председателят представи план за действие за подготовка за заетост на възрастните **с цел достигане на коефициента на заетост от 50% за лицата на възраст 55-64 г.** Заетостта на тази възрастова група е 37,9%. Със Закона за финансиране на социалното осигуряване за 2007 г. **се приемат мерки за насърчване на заетостта на лицата на 60 и повече години.** Лицата, които избера да продължат да работят над 60 г., не рискуват повече да бъдат оценявани, ако се променят правилата за пенсиониране²². Намалява се изискваната минимална продължителност за получаване на пенсия от 160 тримесечия на 150. От 1 юли 2006 г. лицата, които имат 150 тримесечия, могат да подобрят условията си за пенсиониране. За лицата, които са получили пенсия и продължават да се осигуряват от 1.1.2004 г. след достигане на необходимото осигуряване за пълна пенсия, се увеличават пенсиите от 1.1.2007 г. по следния начин: за първата година - 3%, **за втората и следващите - 4% за всяка година, а за годините активност след 65, започвайки от 65 - 5%.** Това означава, че ако осигурено лице има на 60 г. 160 тримесечия в осигуряване и продължи да работи още четири години, ще получи увеличение 3% за първата и за следващите три - по 4%, или общо 15% увеличение на пенсията си. Мерките ще се прилагат за лицата, получаващи своята пенсия след 1.1.2007 г. - за наетите от общия режим за осигуряване, наетите селскостопански работници, наетите индустриалци, търговци и за селскостопанските производители.

¹¹ L'abecedaire des retraites . <http://www.lesechos.fr/patrimoine/retraite/200055920.htm>

¹² p.25/144, <http://lesrapports.ladocumentationfrancaise.fr/BRP/044000229/0000.pdf>

¹³ <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/publ/ep00-2.htm>

¹⁴ Kalisch, David W. Aman, Tetsuya . RETIREMENT INCOME SYSTEMS: THE REFORM PROCESS ACROSS OECD COUNTRIES. Social Policy Division, OECD. p. 40/72.

¹⁵ Статистически справочник Демография, икономика и социално осигуряване, 1985-2005 г., София, НОИ, 2006, с. 459

¹⁶ Bruno Palier, Centre for European Studies, Harvard University . FACING PENSION CRISIS IN FRANCE . Working Paper Number WP302 . P.8/27, <http://www.ageing.ox.ac.uk/publications/papers/3-Palierfinal.pdf>.

¹⁷ appendix to 2nd Reoprt 14 april 2006.pdf.pdf

¹⁸ Kalisch, David W. Aman, Tetsuya . RETIREMENT INCOME SYSTEMS: THE REFORM PROCESS ACROSS OECD COUNTRIES. Social Policy Division, OECD.

¹⁹ See France Social Security. http://www.swisslife-network.com/Onlineinfo/ebm_sample_france.pdf

²⁰ Collective Bargaining and Social Dialogue in the Public Services. Tackling low pay. EPSU Policy Document

²¹ Pay in Europe 2006: press release. FEDEE, <http://www.fedee.com/payineurope.shtml>

²² Des mesures incitatives pour prolonger son activite apres 60 ans . Portail de la Securite sociale.

http://www.securite-sociale.fr/comprendre/dossiers/retraite/maintien_activite.htm

¹ <http://www.observatoire-retraites.org/versionanglaise/frenchsystem/Introduction.htm>